

Dr hab. Agnieszka Jankowska, prof. UR

Rzeszów, 25.06.2022 r.

Uniwersytet Rzeszowski

Kolegium Nauk Humanistycznych

Instytut Sztuk Pięknych

Recenzja dorobku artystycznego oraz rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Marciniak pt. „ ŚLADY natury. Zastosowanie techniki ecoprint do tworzenia obiektów malarskich”, sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki wszczętym przez Radę Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Marii Curie- Skłodowskiej w Lublinie.

Promotor: dr hab. Maria Polakowska- Prokopiak, prof. UMCS

Podstawa Prawna recenzji:

Ustawa z dnia 14 marca 2003r. o stopniach i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017, poz.1789 ze zm.)

Podstawę merytoryczną stanowią załączone:

1. Opis pracy doktorskiej w formie papierowej i elektronicznej.
2. Dokumentacja elektroniczna dorobku artystycznego.
3. Życiorys i informacje o osiągnięciach artystycznych.

Katarzyna Marciniak urodziła się 1970 roku w Łomży. W latach 1992 podjęła studia magisterskie na kierunku wychowanie plastyczne, specjalizacja grafika w Instytucie Wychowania Artystycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W 1995 roku uzyskała dyplom z rysunku w pracowni prof. Stanisława Góreckiego.

W latach 1995-1997 ukończyła studia podyplomowe w zakresie Zarządzania i Marketingu na Wydziale Zarządzania i Podstaw Techniki Politechniki Lubelskiej, studiując równolegle w Polsko-Amerykańskiej Szkole Języków Obcych.

W latach 2009-2010 sfinalizowała studia podyplomowe w zakresie Akademia Coachingu na Wydziale Finansów i Zarządzania Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku.

Dokumentacja odnosząca się do działalności artystycznej mgr Katarzyny Marciniak wskazuje na udział Artystki w blisko dwudziestu siedmiu wystawach indywidualnych i zbiorowych na terenie Polski oraz poza granicami kraju. Jedną wystawą, o charakterze ogólnopolskim pt: „Natura”, która miała miejsce w Galerii Białej Centrum Kultury w Lublinie, zalicza się do okresu studenckiego Twórczyni.

W okresie od 1995 roku do 2011 roku doświadczenie zawodowe Pani Katarzyny Marciniak związane było z obszarem komunikacji wizualnej, realizacji projektów, m.in. dla firm: Sagan - produkującej galanterię skórzaną, Fabryki Mebli Diplo, Poczty Polskiej, Amnesty International Gdańsk, Pracowni Graficzno- Artystycznej KaMar-Art.

W latach 1995-1997 zajmowała się realizacją projektów plastycznych z zakresu reklamy, projektowaniem wnętrza oraz tworzeniem opraw plastycznych.

W latach 1996-1997 Pani Katarzyna Marciniak prowadziła zajęcia plastyczne w Młodzieżowym Domu Kultury Grodzka w Lublinie. Następnie podjęła pracę jako specjalistka ds. promocji i reklamy w firmie zajmującej się produkcją galanterii skórzanej Sagan (1996-1998). Do obowiązków Pani Marciniak należało, m.in. organizowanie stoiska oraz zaprezentowanie firmy na Targach Poznańskich.

W latach 1998-1999 rozpoczęła pracę na stanowisku specjalistki ds. projektowo-plastycznych w firmie Fabryce Mebli Diplo.

W okresie od 1999 do 2009 Pani Katarzyna Marciniak była zatrudniona na stanowisku grafika w Dziale Marketingu, Sekcji reklamy i promocji Poczty Polskiej, gdzie zajmowała się opracowywaniem materiałów informacyjnych, reklamowych i promocyjnych związanych z promocją i reklamą Poczty Polskiej na imprezach o zasięgu międzynarodowym, ogólnopolskim i regionalnym.

Pani Katarzyna Marciniak opracowywała projekty: datowników i stempli (ok. 600 szt.), kart pocztowych (ok.1000 sztuk) oraz plakatów (ok. 300 sztuk). Ponadto zajmowała się projektowaniem wystaw i prezentacji Poczty Polskiej.

W okresie od 2004 roku do 2005 roku Pani Katarzyna Marciniak pracowała na stanowisku redaktora graficznego Amnesty International Gdańsk, gdzie została autorką projektu kwartalnika Amnesty International Polska, twórczynią biuletynu wewnętrznego dla członków Stowarzyszenia a także zajmowała się projektowaniem i przygotowaniem do druku materiałów mailingowych i ulotek kampanijnych.

W latach 2009-2011 była zaangażowana w działalność Pracowni Graficzno-Artystycznej KaMa-Art.

W okresie od 2007 do 2011 roku Pani Marciniak pełniła funkcję organizatorki 16 koncertów laureatki Nagrody Wolności Atlantic Council Ani Choing Drolma na terenie całej Polski,

Od 2011 roku Pani Katarzyna Marciniak prowadzi własną artystyczną i edukacyjną pracownię malarstwa na jedwabiu. W ramach tej aktywności cyklicznie kieruje zajęciami z zakresu malowania na jedwabiu, które odbywają się w Sopotkim Uniwersytecie Trzeciego Wieku. Organizuje i prowadzi cykliczne warsztaty i kursy nauki malowania na jedwabiu skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych.

W zakresie współpracy z projektantem mody - Michałem Starostą Pani Katarzyna Marciniak jest współtwórcą kolekcji „ruchomych” sukien „Mechanic Chic”, przygotowanej na Galę Amber LOOK 2016, w ramach Międzynarodowych Targów Bursztynu w Gdańsku oraz prezentacji autorskiej kolekcji biżuterii z jedwabiu i bursztynu tamże.

Od 2014 roku Pani Katarzyna Marciniak jest członkiem Związku Artystów Polska Sztuka Użytkowa.

W 2017 roku otrzymała Stypendium Artystyczne Miasta Gdańska.

W roku 2020 uzyskała Stypendium Artystyczne Ministerstwa Kultury, a w 2022 zdobyła stypendium roczne w konkursie o stypendia twórcze oraz stypendia z zakresu upowszechniania kultury na 2022 rok, przyznane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W załączonej dokumentacji dorobku artystycznego do pracy doktorskiej Katarzyna Marciniak przedstawiła wybrane prace powstałe w latach 2014-2021, należą do nich: jedwabne kompozycje malarskie, obiekty trójwymiarowe wykonane przy użyciu jedwabiu, kokonów jedwabnych, sznurków jedwabnych oraz dzieła stworzone z papieru. Prace z tego okresu charakteryzują się dużą oryginalnością, Autorka nie boi się eksperymentowania z materiałami oraz tworzenia malarskich obiektów trójwymiarowych.

Bogata aktywność zawodowa i artystyczna świadczy o doskonałym przygotowaniu Doktorantki do prowadzenia działalności naukowej.

W świecie uzależnionym od wysokich technologii, gdzie świat rzeczywisty ustępuje światu wirtualnemu, w kontekście cywilizacyjnym, zwłaszcza w obszarze sztuki, obserwuje się nurt określający potrzebę powrotu człowieka do bliskości z Naturą oraz pragnienie odczytywania jej kodów i tworzenia własnych - w korelacji z ekosystemem. Postawa twórcza oraz działalność artystyczna mgr Katarzyny Marciniak wpisują się w ten kierunek.

Świat natury, od zawsze, jak przedstawia Autorka, pozostawał w kręgu Jej zainteresowań i inspiracji. Początkowo, jako medium artystycznej wypowiedzi, Twórczyni wybrała rysunek, następnie grafikę. Znaczącą płaszczyzną tej aktywności, zwłaszcza w następstwie działalności zawodowej, stała się grafika reklamowa, której poświęciła pokaźny okres swoich działań twórczych.

Potrzeba poszukiwania odmiennego medium jako środka ekspresji artystycznej zaprowadziła mgr Katarzynę Marciniak do zapoznania się z wielowiekową tradycją malowania na jedwabiu. Jak sama wspomina, przełomowe dla Jej poszukiwań twórczych okazały się podróż do Indii oraz zgłębianie filozofii buddyjskiej, praktykowanie technik medytacyjnych oraz własny rozwój duchowy.

Mgr Katarzyna Marciniak, jako oryginalne dokonanie artystyczne będące podstawą do ubiegania się o nadanie stopnia doktora sztuki, przedstawiła rozprawę doktorską pt: „ŚLADY natury. Zastosowanie techniki ecoprint do stworzenia obiektów malarskich”.

W części opisowej rozprawy Autorka przedstawia krótki rys swoich inspiracji, przywołuje twórcze postawy artystów tworzących wespół z naturą, których obiekty sztuki powstają na skutek działania otaczającej przyrody: stosującą druk botaniczny Indię Flint, której dokonania artystyczne aktywizowane są przez powiązania i zależności z konkretnymi miejscami i aspektami kulturowymi tych przestrzeni oraz Jacka Tylickiego, którego prace malarskie, z lat 70-tych XX wieku, powstały wyłącznie dzięki oddziaływaniu natury- rzeki, łąki, drzew.

Pani Katarzyna Marciniak powołuje się w rozprawie również na eksperymenty artystyczne w zakresie tworzenia obrazu prof. Piotra C. Kowalskiego, m.in.: „Obrazy mroźne”, „Obrazy jagodowe”, czy też doświadczenia w kreowaniu płaszczyzn malarskich przez Maćka Kuraka, budującego dzieła powstałe w wyniku reakcji zachodzących w naturze

(cykl Obrazy przerżnięte i Obrazy przejściowe – Było – Jest). Te ostatnie stworzone jako swoisty zapis śladów, materii, odcisków i faktur miasta.

Przedstawiając swoje artystyczne credo, Autorka wyraźnie odwołuje się także do idei tworzenia barw, umocowanej w wielowiekowej tradycji sięgającej do zasobów przyrody.

Opiera się na polskich publikacjach z tego zakresu, m.in. autorstwa dr hab. Katarzyny Schmidt-Przewoźnej oraz Aleksandry Bystry. Punktuje także nowoczesne aspekty tego typu twórczych poszukiwań, nawiązując do projektu artystycznego i badawczego, pt: „Przepis na kolor”, autorstwa artystek Olgi Ignasiak oraz Karoliny Gębki, polegającego na własnoręcznym uzyskaniu farb z warzyw, ziół i owoców.

Mgr Katarzyna Marciniak w części opisowej pracy omawia technikę naturalnego barwienia, analizuje, komentuje poszczególne cechy procesu technologicznego, wpływające na określone etapy posługiwania się warsztatem jakim jest ecoprint.

Twórczyni dzieli się otwarcie refleksjami dotyczącymi szczegółowych etapów swojego procesu twórczego, tj.: doboru roślin, metodami obróbki termicznej, stosowania lub nie zapraw czy bejc, utrwalania efektów barwienia, czy wreszcie suszenia tkanin.

Przejrzysty tekst zawiera swoistą „przepracowaną” przez Panią Marciniak instrukcję bardzo technicznego wykonania, barwionego metodą ecoprint jedwabiu i procedur uzyskania poszczególnych efektów kreacji artystycznej. Twórczyni ujawnia pewne tajemnice, chociaż nie wszystkie, swojego warsztatu, co czyni tekst interesującym.

Prezentowane dzieło artystyczne, pt: „ŚLAD natury” tworzą 24 tkaniny malarskie stworzone z naturalnego jedwabiu, eksponowane w formie walca i tworzące instalację zawieszoną w przestrzeni na planie prostokąta o wymiarach około 3x4x8 m.

Wertykalna kompozycja trafnie wpisuje się w założenia Autorki, podkreśla związki z naturą i stwarza u odbiorcy wrażenie wędrówki po leśnych przestrzeniach. Przywołuje również na myśl starożytne miejsca związane z sacrum.

Zwielokrotnione formy o charakterze kolumnowym, niczym drzewa lub świątynne filary porządkują przestrzeń, wprowadzają rytm, a swoją regularnością podkreślają estetykę duchowej równowagi i spokoju.

Zaaranżowana przez Autorkę strefa przywodzi na myśl dalekowschodnie przestrzenie ogrodów Zen, gdzie zachowana jest idea pustki rozmieszczenia.

Katarzyna Marciniak stworzyła, tym samym, minimalistyczną kompozycję o przejrzystych, uporządkowanych akordach, wzbudzającą ukojenie, ciszę i zachęcającą do bliskiego kontaktu z dziełem.

Odbiorca, wkraczając do zbudowanej przez Doktorantkę przestrzeni, doświadcza emocji i odczuć nie tylko wywodzących się ze sfery doznań wizualnych, tj. formy, barwy czy ruchu materii, ale także zmysłu powonienia, co czyni odbiór dzieła polisensorycznym.

Obserwator, zdaniem Autorki, odczuwa zapachy zamknięte w jedwabiu- woń liści eukaliptusa, brzozy czy płatków kwiatów, odbitych i poprzez wyciągi zastosowanych roślin, utrwalonych na tkaninach. W opinii Pani Marciniak tego typu malarstwo to, cyt.: „żywa tkanka, nieustająco ulegająca zmianom”.

Moim zdaniem ta wielozmysłowość dzieła staje się wartością i konsekwentną, artystyczną postawą Autorki wobec współczesnego świata, zwrotem do korzeni człowieczeństwa, sprzeciwem w odniesieniu do ułomności konsumpcyjnej, powierzchownej cywilizacji komunikacji informatycznej.

Kompozycja, w której skład wchodzi zawieszony w przestrzeni jedwabny obiekt, posiada cechy układu o charakterze interdyscyplinarnym, łączącym w sobie formy czysto malarskie i zarazem graficzne, a z racji organizacji przestrzeni - także rzeźbiarskie.

Eksperymentowanie Autorki z techniką shibori i traktowanie jedwabiu jak matrycy graficznej w celu uzyskania odcisniętych śladów materii roślinnej, przy użyciu naturalnych soków pochodzących z roślin, powoduje, że zaciera się różnica między obszarami tych dyscyplin.

Prezentowana stonowana kolorystyka, w której dominującymi kolorami są: biel, ochra, siena, umbra, wszelkie odcienie brązów, szarości i czerni, odwołuje się do określenia barw jako palety ziemi i wynika, rzecz jasna, przede wszystkim z użytej technologii tworzenia tonów barwnych przy zastosowaniu soków roślinnych.

Pojawiające się często rytmy pozornie rozrzuconych drobnych linearnych elementów i niewielkich barwnych plam, uzyskanych w wyniku utrwalania jedwabiu, przy zastosowaniu roślin barwierskich, budują płaszczyznę obrazu, są świadectwem obecności. Wydaje się, że Pani Katarzyna Marciniak pragnie zgłębić sferę współzależności, wewnętrznego porządku w pozornie bezładnym rozrzuceniu sekwencji, fragmentów, detali, jakby te składowe kompozycji były równocześnie synonimami niedbałości i precyzji Natury.

Pąki, okwiaty, kwiatostany, przylistki, łodygi, kłącza, fragmenty kory drzew, bulwy, cebule, rozłogi, szypułki, płatki, owoce. Blaszki liściowe: gładkie, nagie, pomarszczone, wiotkie lub sztywne, połyskujące i wypełnione gruczołkami, kolcami, włoskami. Wodorotlenek wapnia, atun glinowo - potasowy, kwaśny winian potasu, siarczan żelaza, fruktoza, cynk, węglan potasu, sól kamienna. Czyż te ingrediencje nie mogłyby stanowić substancji pozostających w obszarze tajemnej wiedzy i eksperymentów alchemika?

Pozyskiwanie i sporządzanie barwników, kreślenie pigmentami, a potem mozolne utrwalanie ich malarskich efektów na jednej z najstarszych znanych ludzkości tkanin-

jedwabiu, pomimo ogólnie znanych procesów technologicznych, pozostaje wciąż w sferze niedopowiedzeń i tajemnicy.

Jedwab, jako medium działań artystycznych, mimo swojej delikatności jest materiałem dosyć trudnym w obróbce, swoją strukturą splotów nici jedwabnych przypomina skrzydła motyla.

Twórca malujący na jedwabiu nigdy nie ma pewności co do efektów wdrożonego procesu technologicznego, a sięgając po tę technikę, trudno jest uzyskać pewną powtarzalność, nasycenie i czystość barw skomponowanych przy zastosowaniu roślin barwierskich, jak również pewność co do zachowania i utrwalenia uzyskanych, zwłaszcza metodą ecoprint, rezultatów malarskich.

Charakter tych artystycznych działań niesie za sobą pewną dozę nieprzewidywalności, unikalności, ulotności, a sama czynność tworzenia w takich warunkach staje się zatem odniesieniem do aktu energii pierwotnej kreacji. Tym samym pomiędzy Artystą a Naturą powstaje intymny system odniesień, splot relacji.

Trudno nie wspomnieć również o żeńskim aspekcie, niezwyklej więzi łączącej witalność, rytmy Natury i energię wegetacji, czyli części składowej obecnej w twórczości Pani Marciniak.

Czynności o charakterze rytualnym, przypisywane w tradycji ludowej kobietom, żyjącym w równowadze z cyklami przyrody, zbieranie cudownego zieleń, czy ziół mających moc uzdrawiania oraz towarzyszące im zabobony, aura tajemniczości, praktyki magiczne, archetypy czarownicy i wiedźmy są na stałe wpisane w naszą pamięć kulturową.

Na swojej eksperymentatorskiej, twórczej drodze Autorka prowadzi badania w szczególnym laboratorium, które tworzy wspólnie z Naturą, bada użyteczność technologiczną otaczających ją roślin, uważnie obserwuje cykle przyrody, dostosowuje się do jej rytmów, a wreszcie zdobywa sekretną dla wielu wiedzę, którą stosuje w działaniach artystycznych.

Ten interesujący, spójny zbiór obiektów tworzących instalację pozwala Doktorantce na autorski komentarz na temat otaczającego ją świata i stanowi rejestr własnej tożsamości twórczej, powstałej w wyniku wykreowania niepowtarzalnego języka ekspresji autonomicznej wypowiedzi artystycznej.

Pani Katarzyna Marciniak z sukcesem mierzy się w swoich artystycznych dokonaniach ze wszystkim trudami oryginalnych poszukiwań twórczych, eksplorując eksperymentalne realizacje twórcze.

W twórczości Pani Katarzyny Marciniak odnaleźć można związki z materialną kulturą światową „Jedwabnego Szlaku”, zaś artystyczna postawa Twórczyni wpisuje się także w bogatą tradycję polskiej sztuki jedwabniczej.

Uważam, że kreacja artystyczna Pani Marciniak jest spójna i wyrazista, umocowana na wartościach i dziedzictwie takich polskich autorów tworzących sztukę jedwabiu, jak: prof. Wojciech Sadley, prof. Grzegorz Pabel, prof. Jacek Dyrzyński, prof. Stanisław Trzeszczkowski czy prof. Krystyna Arska- Pereptyś.

Niniejszym stwierdzam, że przedstawiona rozprawa doktorska spełnia warunek określony w art.13 ust.1 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki, stawiany kandydatom ubiegającym się o uzyskanie stopnia doktora sztuki. W związku z powyższym w pełni popieram wniosek o nadanie stopnia doktora sztuki mgr Katarzynie Marciniak w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

A handwritten signature in cursive script, reading "Agnieszka Jankowska". The signature is written in dark ink on a light background.

Dr hab. Agnieszka Jankowska Prof. UR